

NINO GVETADZE

Schumann in lockdown

Als muziekcriticus hanteerde Robert Schumann twee pseudoniemen, of eigenlijk twee alter ego's: Eusebius voor zijn introverte, dromerige kant en Florestan voor zijn extraverte, gepassioneerde trekken. Volgens Nino Gvetadze hebben wij allemaal die twee tegenpolen in ons. Tijdens de lockdown werden ze nog eens extra voelbaar.

Op haar nieuwe album *Einsam* horen we *Vogel als Prophet*, een van de *Waldszenen* opus 82. Een verwijzing naar de onzekerheid die de coronacrisis meebracht. 'Het is een enigmatisch werk,' zegt Nino Gvetadze, 'maar eigenlijk vraagt hier de mens aan de vogel: wat zal de toekomst ons brengen?'

Even doelbewust koos ze de tweede *Romanze* uit opus 28: 'Het lievelingsstuk van Clara Schumann. Werkelijk een pareltje! De muziek is zo nobel. En het einde draagt iets van hoop in zich: uiteindelijk komt alles goed.'

Van jongs af aan koestert de geboren Georgische een affiniteit met Schumann. 'Hij is een echte pianocomponist, net als Chopin en Rachmaninov. De *Arabeske*, ook op het nieuwe album, was het allereerste stuk van hem dat ik ooit voor publiek speelde. Ik was een jaar of zes, zeven en nog altijd speel ik het vaak als toegift.' Peinzend: 'Ja, Schumann was er altijd voor mij... Zijn muziek is zo persoonlijk en zo menselijk. Ook heel subjectief, het gaat bij hem altijd om de emoties. En daarin kan hij heel introvert en intiem zijn. Bij sommige delen uit de *Kreisleriana* hoor je als het ware wat er in zijn hoofd omgaat, je hoort bijna zijn gedachten. Dat vind ik telkens weer ongelofelijk bijzonder.'

Is *Einsam* in meer opzichten gerelateerd aan de coronacrisis?

'Nou, sowieso wilde ik al lang die *Kreisleriana* spelen, voor mij een van de allermooiste werken überhaupt voor piano. Jarenlang kwam het er niet van, maar voor deze lente had ik ze eindelijk in een serie recitals gepland.

En toen kwam de lockdown, alles werd afgezegd. Maar ja, ik wilde het stuk nu ook echt spelen! En de enige mogelijkheid was een nieuw album. Eind maart kwam ik op het idee en iedereen reageerde zo enthousiast. Binnen twee maanden, op 28 en 30 mei, konden we *Einsam* opnemen in het Concertgebouw. Ik ben de hele crew ontzettend dankbaar voor hun betrokkenheid.'

De titel *Kreisleriana* ontleende Schumann aan de gelijknamige roman uit 1813 van auteur en musicus E.T.A. Hoffmann. Dirigent en componist Johannes Kreisler is de rijkgetalenteerde, maar grillige hoofdpersoon. Hij gaat gebukt onder stemmingswisselingen en hypergevoeligheid, waardoor zijn creativiteit wordt afgeremd. Om zich artistiek te kunnen uiten splitst hij zijn persoon als het ware op in een aantal karakters, die elk een deel van zijn psyche vertegenwoordigen. Hier dringt zich de overeenkomst met Schu-

mann op, die via zijn beide pseudoniemen een literaire vorm vond om met zijn innerlijke tegenpolen om te gaan. Niet verwonderlijk dus dat deze Kreisler Schumann in 1838 inspireerde tot zijn piano-cyclus opus 16.

Waarom heb je het album *Einsam* genoemd?

'Dat ontleende ik aan het romantische motto *Frei aber einsam*, vrij maar eenzaam. Vrijheid en eenzaamheid waren belangrijke leidendmotieven in het leven van Schumann. De afkorting F-A-E is, vertaald naar noten, als motief verwerkt in de *F-A-E Sonate* (1853); een gezamenlijke compositie van Schumann, zijn leerling Albert Dietrich en de jonge Johannes Brahms. Dat *einsam* konden wij nu ook een beetje ervaren, evenals die twee tegenpolen in jezelf. Natuurlijk waren die bij Schumann extreem, maar toch kennen we ze allemaal wel. Zodra we voor langere tijd stil worden, zoals tij-

'Je hoort bijna zijn gedachten.'

dens de lockdown, komen die tegenstrijdige kanten in ons naar boven.

Wel waren wij minder vrij: we mochten geen concerten geven en geen familie of vrienden bezoeken. In die zin was iedereen een beetje

eenzaam. Zelfs met je gezin om je heen raak je door het alsmaar thuiszitten toch meer naar binnen gekeerd en op jezelf teruggeworpen.'

Op *Einsam* horen we ook de *Kinderszenen*, die – zo benadrukt Nino Gvetadze – niet specifiek bedoeld zijn voor kinderen, maar vooral herinneringen aan een kindertijd oproepen.

'Dit voorjaar was ik steeds thuis met mijn eigen kinderen. Ik heb een dochter van 14 en een zoon van vijf, en zij vonden de *Kinderszenen* heel erg mooi. Het was ook een bijzondere ervaring om dit in hun bijzijn te studeren.' Lachend: 'Ze kregen echt alles mee, we hebben een vrij klein huis. Ik hoorde zelfs mijn jongste al die melodieën van Schumann nazingen. Ja, het was een goed moment om samen thuis te zijn en intussen aan dit repertoire te werken. Voor ons was de lockdown dus niet echt een groot drama.'

MARGARETHA COORNSTRA

Einsam. Robert Schumann – Pianoworks

Nino Gvetadze (piano)
Challenge Classics CC2855

